

задач: задачі на суміші твердих і газоподібних речовин; модуль VI – тип задач: задачі з використанням понять про закономірності перебігу хімічних реакцій; модуль VII – тип задач: комбіновані; модуль VIII – тип задач: експериментальні задачі.

Аналізуючи зміст шкільної хімічної освіти в Україні за останні 20 років можна побачити чітку тенденцію до зменшення кількості типів задач. Це призводить до збільшення розриву між якісною та кількісною сторонами хімічних знань. І, як наслідок, розв'язування задач у школі практично не сприяє підвищенню якості знань учнів.

Тож, вчорашні школярі – сьогоднішні студенти на перших лабораторних заняттях з навчальної дисципліни «Неорганічна хімія» виявляють деякі труднощі при розв'язуванні задач. А саме, складності в аналізі умови задачі, нечітке усвідомлення того, що необхідно знати для того, щоб знайти невідоме, ускладнення у складанні плану розв'язку на основі аналізу задачі тощо.

Проте, на нашу думку, хімічні задачі є провідним елементом предметної компетентності майбутнього фахівця в галузі хімії. Адже, виходячи з розуміння того, що «компетенція – здатність особистості мобілізувати в професійній діяльності набуті знання, уміння та навички, а також використовувати узагальнені способи виконання дій» [1, с. 440], саме хімічні задачі мають бути суттєвою складовою змісту більшості навчальних дисциплін, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки фахівців у галузі «Хімія».

Грунтуючись на цих позиціях, у власній практиці, формуючи зміст лабораторного заняття ми намагаємося пов'язати теоретичні знання, яких набувають студенти на лекціях і під час самостійної роботи з експериментальною роботою. А також включити до структури кожного лабораторного заняття етап колективного і самостійного розв'язування задач студентами. Домашні завдання, в свою чергу, обов'язково містять розрахункові задачі для самостійного розв'язування студентами. Крім того, задачі становлять значну частину завдань модульних контрольних робіт і екзаменаційних білетів.

На лабораторному занятті ми намагаємося створювати умови для творчого розвитку студентів. Після ознайомлення з умовою задачі та її детальним аналізом, студентам пропонується розробити алгоритм розв'язку. Як варіанти, це можуть бути розв'язки через поняття «кількості речовини», приведення до узагальнюючої формули чи за «правилом пропорції».

Розв'язуючи хімічні задачі на лабораторному занятті студент демонструє ступінь оволодіння ним теоретичними основами, прийомами логічних операцій. Це є предметом окремого оцінювання його навчально-пізнавальної діяльності на занятті. Розв'язок задачі, раціональним способом оцінюється додатково.

Від студентів-хіміків ми вимагаємо стійкого переконання про необхідність підтвердження теоретичних положень розв'язком хімічних задач. Таким чином, у формуванні предметної компетенції хімічні задачі та їхні розв'язки мають провідне місце.

Література

1. Туркот Т.І. Педагогіка та психологія вищої школи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т.І.Туркот, О.А.Коновал. – Херсон: Олді-плюс, 2013. – 466 с.
2. Ремезюк Т.В. Технологія застосування системи задач з хімії як засобу формування творчих здібностей ліцеїстів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «теорія та методика навчання (хімія)» / Т.В.Ремезюк. – К., 2009. – 23 с.
3. Шаповалов А.І. Методика розв'язування задач з хімії. Посібник для вчителя / А.І.Шаповалов. – К.: Рад. шк., 1989. – 87 с.

ПРО ВАЛЕОЛОГІЧНИЙ КОМПОНЕНТ В ОЦІНЦІ ЯКОСТІ ОСВІТИ

*Н.М. Пивовар, Т.В. Хілінська
Полтава, Україна*

Щоб визначити освіту як якісну, необхідно переконатися в тому, що негативні ефекти й наслідки при її отриманні мінімальні. А такі ефекти є – це перевантаження дітей, перевтома, дидактогенні захворювання (дефекти зору, сколіоз, постійний стрес, нестійкий тиск), а звідси й відраза до навчання, негативний життєвий досвід і т. ін.

При оцінюванні якості освіти фактор негативних ефектів повинен бути в переліку параметрів оцінювання, якими б високими не були інші показники. Чим з більшими втратами здоров'я, душевного спокою учня і вчителя було досягнуто високий результат, тим він більше знецінюється.

Факторами ризику у педагогічному процесі є:

- стресова педагогічна тактика;
- інтенсифікація навчального процесу;
- невідповідність методик і технологій навчання віковим та функціональним можливостям школярів;
- нерациональна організація навчальної діяльності;
- функціональна неграмотність педагогів у питаннях охорони й зміцнення здоров'я;

– відсутність систем роботи по формуванню усвідомлення цінності здоров'я і здорового способу життя.

Реалізація принципу збереження й зміцнення у педагогічному процесі здоров'я його суб'єктів передбачає:

1) зміну ціннісних орієнтацій педагогічного процесу і привнесення у систему абсолютних цінностей *здоров'я його суб'єктів*; формування вимог до змісту освіти, форм і методів організації педагогічного процесу, дотримання яких забезпечить його виконання:

а) відбір освітніх програм повинен здійснюватися з урахуванням того, що учень повинен одержати достатні знання про здоров'я своє й інших, способи його збереження й зміцнення, про негативні фактори, які впливають на здоров'я;

б) структура змісту освіти повинна забезпечити умови, за яких у кожного учня по мірі його розвитку складаються цілісні знання про здоровий спосіб життя, про можливі життєві стратегії, відповідальність самої людини за своє здоров'я і свою долю;

в) технології організації педагогічного процесу, які використовуються у реальній практиці, у якості основних показників результативності повинні включати параметри здоров'я як учнів, так і вчителів;

2) розгляд педагогічного процесу як послідовності педагогічних задач, які вимагають пошуку розв'язків і не будуть здоров'язатратними для його суб'єктів;

3) включення до структури аутопсихологічної складової професійно-педагогічної компетентності (за Кузьміною Н.В.) емоційної компоненти.

Отже, організація здоров'язберігаючого процесу навчання й виховання пов'язана зі змінами на трьох його рівнях: ціннісно-орієнтаційному, предметно-змістовному й організаційно-діяльнісному.

Проведений аналіз засвідчив головну *педагогічну проблему* сучасної школи: примусово-інформаційний підхід до організації навчально-виховного процесу, що призводить до ущербної трансформації мотиваційної сфери учнів, а це в свою чергу обумовлює психічне перенапруження, зниження навчальної активності й загального розвитку та ослаблює здоров'я школярів у цілому, провокує їх до асоціальних проявів і шкідливих звичок. Ці тенденції протистоять ідеї формування морально-здорової особистості й вказують на необхідність цілеспрямованого формування у вчителів валеологічного ставлення до своєї професійної діяльності.

Отже, сьогодні в оцінку якості освіти як обов'язковий компонент мають входити її негативні ефекти та їх наслідки.

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗООЛОГІЧНИХ ВІКТОРИН

*Т.С. Пільгук
Полтава, Україна*

Біологічна освіта повинна бути побудована так, щоб кожний її етап був пронизаний ідеєю формування пізнавального інтересу у учнів до біології, взаємозалежності і взаємодії людини і природи.

Формування пізнавального інтересу учнів до біології в процесі викладання природничо-наукових дисциплін протікатиме успішно, якщо застосовувати різноманітні ігри.

Актуальність гри в навчальному процесі на сьогодні підвищується, з одного боку, у зв'язку з доступністю різних джерел пізнання, наростанням обсягу різноманітної інформації, що поставляється телебаченням, відео, Інтернетом, а також, по-друге, все більш масштабним використанням засобами масової інформації ігрових технологій.

Вікторина – пізнавальна гра, яка складається з запитань і відповідей з різних галузей науки, техніки, літературі та мистецтва, поєднаних якоюсь загальною темою. Запитання відбираються з урахуванням віку та рівня знань учасників[2].

Ігри-вікторини широко розповсюджені серед школярів. Проводиться на класних і загальношкільних вечорах, на заняттях предметних гуртків. Виховна цінність вікторини в тому, що вона розвиває винахідливість і активність учнів, розширює їх світогляд, сприяє розумовому вихованню, розвитку пізнавальних інтересів і творчих здібностей, кмітливості, допомагає виявляти знання учнів в тій чи іншій галузі науки, техніки, мистецтві. Захоплююча ігрова форма вікторин збільшує емоційний тонус, сприяє кращому засвоєнню змістової інформації вікторин[2].

Отже, метою вікторини є розвиток пізнавальних інтересів учнів, підвищення рівня їх інтелектуального розвитку, формування наукових знань, активності та самостійності. Вікторини можуть бути: літературні, математичні, науково-технічні, спортивні тощо, а також змішані.

Інтерес учнів до вікторин і успіх її залежить від вдало складених питань і ступеня активності школярів. Питання можуть ставитися усно і письмово. Питання, які складаються в письмовій формі, яскраво оформлюються на великому аркуші паперу, ілюструються малюнками і передчасно вивішуються для загального ознайомлення. Інтерес до таких питань збільшується, коли школярі беруть участь не